

III. Časový přehled.

a) I. část: Krásná literatura umělá.

A. Stará a střední doba.

	Str.
1. Tomáš Štítný ze Štítného:	
a) Svět — kniha	5
b) Jak hřešivá kupec i kupující	5
2. Mistr Jan Hus:	
a) Pražané i jiní Čechové nemluví správně po česku	6
b) Proč jsem se nedostavil do Říma k papeži	6
c) Poslední osvědčení, dané koncilu kostnickému	7
3. Husitská	7
4. Petr Chelčický: Kdo trhá síť víry	8
5. Viktorin Kornel ze Všehrd: Chvála českých práv	8
6. Václav Hájek z Libočan: Léta 1358. Most pražský založen. Hrad Karlík	9
7. Jan Blahoslav:	
a) Píseň ranní	9
b) Uměním a učením nelze pohrdati	10
c) Jak se mluvilo na Moravě a v Čechách v 16. století	11
8. Bible Kralická: Z evangelia sv. Lukáše	11
9. Daniel Adam z Veveslavína: Hájkova Kronika je dobré a užitečné dílo	12
10. Václav Vratislav z Mitrovic: Život na tureckých galejích	12
11. Karel starší z Žerotína: Neutěšené jsou poměry v zemi	13
12. Jan Amos Komenský:	
a) Pcutník prohlédá alchymii	14
b) I ženám se má dostatí vzdělání na školách	14
c) Umění mlčeti	15
d) Cizím jazykům se musíme učiti správnou melodou	15
e) Český národ se má starati o jazyk otcovský a o vzdělání mládeže	16

B. Nová doba.

13. Josef Dobrovský: O původu jména Slovan	17
14. Ant. Jaroslav Puchmajer: Na Jana Žižku z Trocnova	17

15. Jiří Palkovič:		
Óda na horu Sinec		18
16. Bohuslav Tablic:		
Óda na dub		18
17. Josef Jungmann:		
a) Slavěnka Slavínovi		19
b) O vzdělaném jazyku		20
c) O různění českého písemného jazyka		20
18. Milota Zdirad Polák:		
a) Bouře		21
b) Benátky		22
19. Jan Evangelista Purkyně:		
Jak si člověk podmaňoval přírodu		23
20. Václav Hanka:		
Na sebe		23
21. Rukopis Královédvorský:		
a) Jelen		24
b) Opuštěná		24
22. Jan Kollár:		
α) Ze Slávy dcery:		
a) Z Předzpěvu		25
b) Herkulesa někdy na rozcestí		25
c) Hodiny jsou, a to nejšťastnější		26
d) Život jestli rovný řece dravé		26
e) Pracuj každý s chutí usilovnou		26
f) Nepřipisuj svatě jméno vlasti		27
g) Stokrát jsem mluvil, teď už křičím		27
h) Bláze, kdo si jeden čistý, smělý		27
ch) Ó vy, bratři, ó vy, sestry sladké		28
β) Z kázání:		
Na čem se zakládá pravá vzdělanost		28
23. Ján Hollý:		
Krásné jitro		29
24. Pavel Josef Šafařík:		
a) Jiskra božství		29
b) Jsou Slované národ od pradávna v Evropě usedlý?		30
c) O jazyce československém		30
25. Frant. Palacký:		
a) O snadnosti a obtížnosti básnické techniky		31
b) Smysl českých dějin		32
c) Udrží se Rakousko?		33
26. Frant. Lad. Čelakovský:		
α) Ze Smíšených básní:		
Buď vůle Tvá!		33
β) Z Ohlasu písní ruských:		
Ilja Volžanín		34
γ) Z Ohlasu písní českých:		
a) Radost a žalost		35
b) Cikánova píšťalka		35
δ) Z Růže stolisté:		
a) Či pronikne ducha síla		36
b) Hmota sama na dvě poly		36
c) Jak diš? Duch že hmotu těla		36
d) Tvorčí jiskra až se vznítí		36
27. Karel Jaromír Erben:		
Z Kytice:		
a) Zlatý kolovrat VI.		37
b) Štědrý den III.		37
c) Záhořovo lože III.		38

148. Tomáš Garrigue Masaryk:	
a) Společnost se vyvíjí krokem	223
b) O úkolech české mládeže	223
c) Má činnost za světové války	224
d) My a Němci	224
e) Socialisace	225
149. Fr. Drtina:	
Rozdíly mezi životním názorem řeckým a křesťanským	226
150. Frant. Krejčí:	
Postup metod filosofických	227
151. Oř. Hostinský:	
Smetana a Národní divadlo pražské	227
152. Karel Kálal:	
Československá vzájemnost	228
153. Ladislav Syllaba:	
Radost ze života	228
154. Tomáš Baťa:	
Mladým mužům před volbou povolání	229

Obsah.

	Str.
Předmluvy	3
I. Ukázky.	
α) I. část: Krásná literatura umělá.	
A. Stará a střední doba	5
B. Nová doba	17
β) II. část: Umělecká literatura lidová	205
γ) III. část: Věcná literatura	206
II. Poznámky	231
III. Časový přehled	273
IV. Jmenný rejstřík	285

	Str
d) Vodník II.	38
28. Václav Kliment Klicpera: Rohovín Čtverrohý	39
29. Jos. Kajetán Tyl: Jan Hus	40
30. Frant. Matouš Klácel: a) Občanstvo	41
b) Pupava	41
31. Karel Hynek Mácha: α) Z Máje IV.	41
β) Z jiných básní: a) Opuštěný	42
b) Bez nápisu	43
32. Karol Kuzmány: a) Pláč nad smrtí Karla Hynka Máchy	43
b) Sláva slachetným	44
33. Václav Bolemír Nebeský: Poutník přemítá	44
34. Jan Erazim Vocel: Sběh	45
35. Karel Havlíček Borovský: a) Vlastní silou kupředu!	46
b) Patero zásad Národních novin	46
c) Co je to konstituce?	47
d) Důležitost národnosti	47
e) Svoboda tisku	48
f) Z Tyrolských elegií	48
g) Ze Křtu sv. Vladimíra	49
h) Život věčný	49
36. Božena Němcová: a) Ženám českým	49
b) Pověst o Kozinovi	50
c) Slovák a Maďar	50
37. L'udovít Štúr: a) Rozžehnutí	51
b) Spev na Trenčine	52
38. Michal Miloslav Hodža: Střídání dlouhých a krátkých slabik v střední slovenštině	52
39. Samo Chalupka: a) Král'ohol'ská	53
b) Valibuk	53
c) Kozák	54
40. Janko Král': a) Jarná pieseň	55
b) Orol vták	55
41. Ján Bolto: Jánošík a jeho chlapi	56
42. Andrej Sládkovič: a) Marlin	56
b) Duchu Puškinovmu	57
43. Jan Neruda: α) Ze Hřbitovního kvítí: Dva červi	57
β) Z Knih veršů: a) Matka	58
b) Všim jsem byl rád	58
γ) Z Písní kosmických: a) Po nebi hvězdic je rozseto	59

b)	Báječně krásný to přec byl sen	59
c)	Měsíček že je mrtvý muž?	59
d)	Jak lvové bijem o mříže	60
e)	Ty věčné hlasy proroků	60
δ)	Z Balad a romancí:	
	Balada o duši Karla Borovského	60
ε)	Z Prostých motivů:	
a)	Kde jsem se to octnul? Veřejné ve zahradě	61
b)	Je tak teplo, je tak ticho	62
ζ)	Ze Zpěvů pátečních:	
	Za srdcem	62
η)	Ze Studií krátkých a kratších:	
	Michel Angelo a Vittoria Colonna	63
44.	Vítězslav Hálek:	
α)	Z Večerních písní:	
a)	Byly dvě boží myšlenky	63
b)	Požehnaný, jenž pomazán	64
c)	Tys ruku svou položila	64
β)	Ze sbírky V přírodě:	
a)	Nechť zmudřelí se hádají	64
b)	Nic nejsem více nežli ta růže	64
c)	Hledám tě, hledám, člověče	65
d)	Matičko má, tys hněvala se	65
e)	Na drnu kyprém v kořání	65
γ)	Z Pohádek z naší vesnice:	
	Matka	66
δ)	Z povídky Na statku a v chaloupce:	
	Chudá nevěsta	66
45.	Adolf Heyduk:	
a)	Slovenčina	67
b)	Touha po Slovensku	68
c)	Jak moje Lila moudrá jest!	68
d)	Pěnkavka	69
e)	Průvodní list	69
f)	Buď požehnan, kdo v božství krásy věří	70
46.	Rudolf Mayer:	
	Bílá hora	70
47.	Václav Šolc:	
	Polskému národu	70
48.	Gustav Pfleger Moravský:	
a)	Hrabě Rovnický a jeho choť	71
b)	Pohřeb prostého dělníka	71
49.	Karolina Světlá:	
a)	V Ochránově	72
b)	Mlýnář Dolanský	73
c)	Ples Slavjanské besedy	73
d)	Z mého mládí	74
50.	Jakub Arbes:	
	Poe vypravuje o vzniku Havrana	75
51.	Alois Vojtěch Šmilovský:	
	Dobrovský	76
52.	Eliška Krásnohorská:	
a)	Večerní modlitba	76
b)	Vytrvej!	77
c)	Tisícekrát	77
d)	Po Smetanově Libuši	78
53.	Ladislav Quis:	
	Jak se Honza dostal do nebe	78

54. Svatopluk Čech:	
a) Věčni jsme	79
b) Rokycana žádá Žižku, aby upustil od obléhání Prahy	79
c) Buď pozdravena, Slavie máti	80
d) Nepoddám se	81
e) Nic	81
f) Hanumanův konec	81
g) Nevěřme nikomu!	82
h) Nadšení	82
ch) Píseň rolníkova	83
i) Naše řeč	83
j) Na Sioně	84
k) O mladosti uprchlé	84
l) Pánu našemu zlý soused slovem zhyzdil čest	85
m) Vidím snahy roztržštěné	86
n) I dělníci se domohou svého práva	86
o) Vánoční	87
55. Josef Václav Sládek:	
a) Pranic víc	87
b) Je proti nám, kdo není s námi	88
c) Točič	88
d) Život	88
e) Pampeliška	89
f) Naš erb	89
g) Kde je máma?	89
h) Za krále a vlast	90
ch) Ať velcí toho světa	90
i) Ó, přijde jaro zas	91
j) Jsme k boji odsouzeni	91
k) Písníčka	91
l) Holoubci	92
m) A nos amours	92
n) Svě matce	92
56. Julius Zeyer:	
a) Bílému domu v staré zahradě	93
b) Klid	94
c) Kořící se Slavii	94
d) Rolandův skon	94
e) Perla	95
f) O čest Prahy	96
57. Jaroslav Vrchlický:	
a) Staří bozi	97
b) Terciny	97
c) Hlas moře	98
d) Řitornely	98
e) V aleji, která st. měly park střeží	98
f) Květ v duši	99
g) Proroci	99
h) Má poetika	100
ch) Goethe	100
i) Victor Hugo	101
j) Ó Praho!	101
k) Vše zmůže láska	101
l) První sníh	102
m) Bolest	102
n) Za Janem Nerudou	102
o) Koruně svatováclavské	103
p) Naší řeči	103
r) Co chceme?	104

	Str.
s) Když dílo tvé je dokonáno	104
t) Pravá vlast	105
u) Pokušení	105
v) Statečný Bar-Kochba	106
z) Za trochu lásky	107
ž) In memoriam E. A.	107
58. Frant. Kvapil:	
Hovor s duší	107
59. Augustin Eugen Mužík:	
Nová píseň truhláře	108
60. Frant. Tábořský:	
a) Idyla z Podtatranska	108
b) Antigona	109
61. Frant. Serafinský Procházka:	
a) Čekanka	110
b) Vlajka	111
62. Bohdan Kaminský:	
a) Česká vesnice	112
b) Zpověď	112
63. Antonín Klášterský:	
Nocleháři	113
64. Jaroslav Kvapil:	
a) Z Rusálky	113
b) Hana Kvapilová	114
65. Jaromír Borecký:	
a) Naladění	115
b) Mladému pokolení	115
66. Jan Rokyta:	
a) Slepí	115
b) Tři ženy	116
67. Emanuel Bozděch:	
Královnou!	116
68. Lad. Stroupežnický:	
Podnikatel	118
69. Václav Beneš Třebízský:	
Podleší	119
70. Alois Jirásek:	
a) Na Bukovsku	120
b) Koniáš	120
c) Libri prohibiti	121
71. Zikmund Winter:	
a) Mistr Kampanus rozmlouvá s Kartesiem	122
b) Pan Harant popraven	122
72. Ignát Herrmann:	
Pan Rorejs	123
73. Gabriela Preissová:	
Její pastorkyňa	123
74. Antal Stašek:	
Kapasová v shromáždění duchovců	125
75. Karel Václav Rais:	
Pan preceptor vzpomíná	126
76. Svetozár Hurban Vajanský:	
a) Pýcha Tatier	127
b) Nádej	127
c) Kráľova perla	127
d) Štrbské pleso	128
e) Otcovi	128
f) Slovenčina	129

g) Modlitba v lete	129
h) Trochej a jamb	130
ch) Prísaha	130
i) Vajanké vatry	130
77. Hviezdoslav:	
a) Prijď, dobo spásy!	131
b) K Tatrám	131
c) Ach, mnoho u nás chúlolistvých duší	132
d) Umrela matička	132
e) Ľud nie je hlinou	132
78. Ľudmila Podjavorinská:	
Vzkries nás, Kriste!	133
79. Josef Svatoopluk Machar:	
a) Do roce	133
b) Suchý žal	134
c) Sonet o deťoch soumraku	134
d) Z Traktátu o vlastenectví	135
e) Polednice	135
f) Západ slunce	136
g) Petru Bezručovi	136
h) Krajina v Laliu	136
ch) Večer Marca Aurelia ve Vindoboně	137
i) Macbeth	138
j) Friedrich Schiller	139
k) Evropě	139
l) Tempo života	140
m) T. G. Masarykovi 21. prosince 1918	141
n) Fr. Lad. Čelakovský	141
80. Jan Herben:	
a) Podkova	142
b) Masaryk v boji proti Rakousko-Uhersku	143
81. Alois Mrščík:	
Pštros	143
82. Karel Klostermann:	
Skláři	144
83. Tereza Nováková:	
Drašar návštěvou u Kollára	145
84. Josef Holeček:	
Poslední posvícení	146
85. Matěj Anastazia Šimáček:	
Práce	147
86. František Xaver Svoboda:	
a) Krajina ve vzpomínce	147
b) Stesk	148
c) Radost a soucit	148
d) Pramen přsemnictví	149
87. Vilém Mrščík:	
Na Starém bělidle	150
88. Josef K. Šlejhar:	
Srna	150
89. Karel Matěj Čapek Chod:	
Umění padělati	151
90. Božena Viková Kunčická:	
Názory	152
91. Martin Kukučín:	
Sedliak Mate obviňuje pánov	153
92. Jozef Gregor Tajovský:	
Tonko Čierny	153
93. Jiří Karásek ze Lvovic:	

	a) Staré domy	154
	b) Karlův Týn	154
94.	Karel Hlaváček:	
	Mstivá kantilena	155
95.	Antonín Sova:	
	a) První koncert	155
	b) Divoch z venkova	155
	c) Do Ameriky	156
	d) Smetanovo kvarteto Z mého života	156
	e) Umění severu	157
	f) Ponurý večer	158
	g) Píseň o dobrodružném srdci	158
	h) Učitel žákovi	158
	ch) Naše pole	159
	i) Vlasti na uvítanou	159
	j) Chvála chalupám	160
	k) Práce, modlitba rukou	160
	l) Poděkování	161
	m) Sloky děkovné	161
96.	Ot. Březina:	
	a) Nálada	162
	b) Příroda	162
	c) Jarní noc	163
	d) Z Kolozpěvu srdcí	163
97.	Xaver Dvořák:	
	a) Chci žít	163
	b) Ukolébavka	164
	c) Věrnost za věrnost	164
98.	Sigismund Bouška:	
	a) Jen to nekonečno miluji	164
	b) Bůh	165
99.	Jindřich Šimon Baar:	
	Pan Klášek	166
100.	Jakub Deml:	
	Tělo a duše	167
101.	Viktor Dyk:	
	a) Otázky	167
	b) Píseň podzimní	168
	c) Česká ukolébavka	168
	d) Zpíváme si, hvízdáme si	168
	e) Před vodou a za vodou	169
	f) Na hrob neznámého	169
	g) V dnech nejistých	170
	h) Bojovník mluví	170
	ch) V den Zborova	170
	i) Buditelům	171
	j) Píseň 28. října	171
	k) Vorobcov kýchl	172
102.	Petr Bezruč:	
	a) Červený květ	173
	b) 70.000	173
	c) Kdo na moje místo?	174
	d) Já II	174
	e) Ostrava	175
103.	Růžena Jesenská:	
	Balada o mračnu	175
104.	Jaroslav Durych:	
	Žnečka	176
105.	Růžena Svobodová:	
	Máme poznávatí sebe i jiné	177

106. Ivan Krasko:		
a) Moje piesne		177
b) Zmráka sa		177
c) Stará romanca		178
d) Otcova roľa		178
107. Janko Jesenský:		
Pred vianočným stromom		179
108. Vladimír Roy:		
Nás volá život		179
109. Martin Rázus:		
Hoj, zem drahá!		180
110. Stanislav Kostka Neumann:		
a) Chléb a svobodu!		180
b) České zpěvy		180
c) Epilog		181
d) Chvála roťačky		182
e) Podaná ruka		182
111. Otakar Theer:		
a) Město		183
b) Mé Čechy		183
c) Životel!		184
112. Fráňa Šrámek:		
a) Raport		184
b) 30. srpen 1914		185
c) Kdybych byl pastevcem koní		185
113. Petr Kříčka:		
Jan Burda		186
114. Rudolf Medek:		
a) Zborov VI.		187
b) Štefánik III.		187
115. Karel Toman:		
a) Cypřiš		188
b) Podzim		189
c) Sen severu		189
d) Koušek léta		189
e) Tesknice		190
f) Balada každodenní		190
g) Červenec		191
116. Jiří Wolker:		
a) Žně		191
b) Na svatého Mikuláše		191
c) Těžká hodina		192
d) U roentgenu		193
e) Umírající		193
117. Josef Hora:		
a) Západní vítr		194
b) Pozdrav tělu		194
c) Chudí		194
d) Tříletá		195
e) Ruce		195
118. Vítězslav Nezval:		
a) Za svítání		196
e) Z Edisona II.		196
119. Jaroslav Seifert:		
Město v slzách		197
120. Konstantin Biebl:		
Neděle		197
121. Štefan Krčméry:		
Piesň		198

122. Emil Boleslav Lukáč:	
a) I to je život	198
b) Taedium urbis	199
123. Ján Smrek:	
a) Alegreto	199
b) Fabrika v noci	200
124. Jaroslav Hilbert:	
Z Falkenštejna	200
125. Karel Čapek:	
a) Z RUR.	201
b) Z Adama Stvořitele	203
c) Mé povolání	203
d) O nacionalismu	204
126. Parom a Raŕka (Kollár, Národné zpievanky)	205
127. První hřích a pokuta (Erben, Písňe národní v Čechách)	205
128. David (Sušil, Moravské národní písňe)	205
129. Pečení chleba (Bartoš, Moravské národní písňe)	206
130. Frant. Xaver Salda:	
Chelčický	206
131. Arne Novák:	
a) Jak čisti?	207
b) Ženská otázka v českém písemnictví	207
c) Problémy moravské literatury	208
132. Otokar Fischer:	
a) Čím se zabývá literární psychologie	209
b) Vzpomínka	209
133. Miroslav Rulŕe:	
a) Nové směry v evropské próze	210
b) Soudobá česká lyrická poesie	210
c) Srdci se zachtělo dovádět	211
134. Fr. Götz:	
Literární kubismus český	211
135. Ant. M. Píša:	
Právník a doba	212
136. Jaroslav Vlček:	
Bernolákova škola	213
137. Jan Jakubec:	
Rozdělení obrozenské literatury	213
138. Jan Máchal:	
Prostonárodní představa duše	214
139. Stan. Souček:	
Bible v Čechách	215
140. Miloslav Hýsek:	
Dvě básnická jubilea	216
141. Albert Pražák:	
Důvody a potřeby slovenského jazykového osamostatnění	216
142. Frank Wollman:	
Henryk Sienkiewicz	218
143. Jan Gebauer:	
Písma u Slovanů	218
144. Frant. Bartoš:	
Odkud bral lidový básník látku k novým písňím	219
145. Fr. Trávníček:	
a) Slova přežatá do češtiny z jiných jazyků než slovanských	220
b) Jak přispívá jazykozpyt k poznání kulturního vývoje celého Slovanstva	221
146. Jos. Zubatý:	
O novořašení v českém jazyce	221
147. Oldřich Hujer:	
Srovnávací jazykozpyt a historická mluvnice	222